

Kuřim

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Kuřim

Nadmořská výška: 286 m n. m.

Počet obyvatel: 10 481

Adresa URL: www.kurim.cz

Okres: Brno-venkov

GPS souřadnice: 49.298518N, 16.531446E

První pís. zmínka: 1226 (798 let)

PSČ: 664 34

Okolí a příroda Kuřim

Kuřim leží na samém okraji České vysočiny. Do oblasti zasahuje nejvýznamnější tektonický zlom České vysočiny - Boskovická brázda. Ta odděluje Hornosvrateckou vrchovinu na severozápadě od Bobravské a Dražanské.

Kuřimí protékají dva potoky: Kuřimka a Luční potok, který se do ní vlévá. Kuřimka se ve Veverské Bítýšce vlévá zleva do Svratky, již v místech vzdutí Brněnské přehrady. V západní části Kuřimi, u železniční trati, se nachází malý rybník Srpek.

Nejvyšším místem je Babí lom (562,1 m. n. m.), na kterém stojí i rozhledna.

Město je ze všech stran obklopeno přírodou poskytující 58 významných krajinných prvků.

Kuřim je situována v morfológické depresi, která je vyplněna jíly, štěrky a písky terciárního (třetihorního) stáří, na kterých leží kvartérní (čtvrtohorní) spraše. Kopce v okolí jsou budovány vyvřelými horninami proterozoického (starohorního) brněnského masívu, uprostřed kterého vystupuje nápadný hřbet Babího lomu tvořený paleozoickými (prvohorními) sedimenty. Západně od Kuřimi se na hranici brněnského masívu a permokarbonské boskovické brázdy objevují v úzkém pruhu svrchnopaleozoické sedimenty s převažujícími vápenci (Čebínka, Pecka ...).

Opuštěný lom u trati Náhodnému kolemjdoucímu jsou v lomu u železniční trati na Brno nápadné především železobetonové garáže, ostatně tak typické pro Kuřim. Díky nim však lom neskončil tak jako většina ostatních, totiž zavezením odpadky a postupným zarůstáním plevelem a akáty. Lom byl založen v dioritech, vyvřelých horninách, které jsou částí větší geologické jednotky - brněnského masívu. Diority jsou zde složeny především ze živeců a amfibolu. Při bližším pohledu lze tyto minerály poznat i prostým okem. Amfiboly tvoří šedo-zelené sloupečky a mezery mezi nimi vyplňují světlé šedé živce.

Na tomto lomu lze dobře pozorovat jedno ze základních pravidel geologie - zákon superpozice, který již v 17. století definoval dánský učenec N. Steno. Toto pravidlo říká, že v nedeformovaném stavu leží mladší hornina v nadloží horniny starší a horniny mladší pronikají do hornin starších. Při pohledu z dálky můžeme tedy v lomové stěně vidět světlé šedé, až více než jeden metr mocné, většinou ploše uložené, žíly aplitů (vyvřelá hornina složená z křemene, živeců a slíd) prorážející diority. Pokud se přiblížíme k lomové stěně blíže, objevíme pak další žíly, které pronikají do dioritů i aplitů a jsou z nich tedy nejmladší. Tyto zelenošedé, jemnozrnné horniny se odborně nazývají dioritové porfiry a petrograficky jsou blízké vulkanickým horninám - čedičům. O tom, že tyto horniny se v době svého vzniku nacházely blízko zemského povrchu, pak svědčí drobné dutinky původně vyplněné vulkanickými plyny. Klasický případ superpozice lze nalézt při východním okraji lomu. Zde na starohorních dioritech leží

mladé čtvrtohorní hnědožluté spraše, které vznikly usazením velmi jemného křemenného prachu unášeného větrem v dobách ledových.

Babí lom Bezespore turisticky nejatraktivnější místo na dohled od Kuřimi je Babí lom, severojižně orientovaný a více než 2 km dlouhý skalnatý hřbet mezi Lelekovicemi a Svinošicemi. Hřbet je budován jen několik metrů mocnou, k západu se sklánějící a mechanicky velmi odolnou vrstvou křemenných silicifikovaných slepenců, které jsou součástí tektonické šupiny usazených hornin starých přibližně 370 miliónů let (spodní až střední devon), která se táhne od Červeného vrchu v Brně až po Babí lom a rozděluje brněnský masív na dvě části. Šupina je tvořena slepenci, pískovci a prachovci. Její součástí jsou i vápence, jejichž zbytky vystupují ve starém lůmku na patě vrchu Březina u Lelekovic. Horniny Babího lomu vznikly usazováním v korytech občasných toků v podmínkách teplého a suchého klimatu, které je indikováno charakterem sedimentů a především nápadným, červeně fialovým zabarvením. Do své dnešní pozice se dostaly tyto horniny během variského vrásnění v době asi před 300 milióny let. Během čtvrtohor došlo k mrazovému zvětrávání a rozvolnění skalního hřbetu.

Jednotlivé bloky slepenců byly pak svahovými pohyby transportovány na vzdálenost více než 1 km.

Vápencová brekcie na Podhoří V četných lůmcích, které vystupují za domky na Podhoří na severním úpatí Kuřimské hory, jsou odkryty červenavé žuly, které jsou blíže k Jánečkovi vystřídány zelenošedými diority. Pravděpodobně nejceněnější skalní odkryv v okolí Kuřimi se skrývá v opuštěném a zarostlém lůmku za domem č. p. 172, kde byla nalezena poloha brekcie, která je složena z úlomků dioritu (stáří přibližně 600 miliónů let), které jsou tmeleny jemnozrnnými až kalovými, béžově šedými vápenci. V těchto vápencích byly nalezeny zbytky mořské fauny, podle které bylo jejich stáří určeno jako spodnokřídové a odpovídá tedy vzniku před více než 100 milióny lety. Tento nález je pro Český masív zcela unikátní, neboť jak charakterem tak stářím vzniku patří tyto vápence do oblasti Západních Karpat.

Otázka, jak se mladé spodnokřídové sedimenty dostaly do hornin výrazně starších, dnes ještě není zcela jednoznačně zodpovězena. Jedna z teorií předpokládá vyplňování puklin v dioritech v době, kdy byly součástí mořského dna, vápencovými kaly. Další, dnes pravděpodobnější vysvětlení předpokládá zavlčení mladších vápencových úlomků do starších krystalických hornin během tektonických dějů, které se odehrály na křížení významnějších zlomových struktur.

